

”En lärande nordisk gemenskap – Ett lärande nordisk felleskab”

Strategi för det nordiska vänortsarbetet
Borgå-Dalvik-Hamar-Lund-Viborg

INNEHOLD

1. Inledning
2. Demokratifrågor i ett nordiskt perspektiv
3. Kunskapsutbyte mellan kommunerna
4. Systemexport
5. Utbyte inom kultur- och föreningsliv
6. Ungdomens engagemang i samarbetet
7. Gemensamma EU- m.fl. projekt
8. Bilaga

1. INLEDNING

Bakgrunn

Vennskapsbysamarbeidet i Norden og resten av Europa skjøt for alvor fart like etter den annen verdenskrig. Noe av bakgrunnen var behovet for å knytte sterkere bånd på tvers av grenser og forhindre fremtidige konflikter gjennom økt kjennskap og kunnskap.

Samarbeidet mellom våre kommuner har vart i over 60 år. Borgå, Hamar, Lund og Viborg ble vennskapsbyer i 1946 under et møte i København. I 1978 ble også Dalvik med i samarbeidet. Siden da har alle de nordiske landene vært representert.

Foreningen NORDEN har i alle år vært en nyttig samarbeidspartner, og vennskapsbysamarbeidet har blitt utøvet i lokalavdelingene i kommunene. Å utvikle kunnskap om og forståelse for de nordiske lands historie, folk, språk og kultur har vært og skal fortsatt være en sentral del av samarbeidet.

I dag er behovet for internasjonalt samkvem større enn noensinne. De nordiske landene utgjør et både fredelig og homogent hjørne av en verden som til dels preges av uro og usikkerhet for framtiden. Dette forplikter oss til et samarbeid som står seg også i et globalt perspektiv.

Vi har altså mange felles trekk, men også mye å lære av hverandre når det gjelder å utvikle demokratiet, velferdskommunen og lokalsamfunnet. Denne felles strategien trekker opp hovedlinjene for samarbeidet mellom våre nordiske vennskapsbyer. Et sterkere samarbeid vil også være en plattform for et bredere europeisk og internasjonalt engasjement.

En lærande nordisk gemenskap - Ett lærande nordiskt felleskab

Vid vänortsmötet i Viborg år 2007 konstaterades att "vi behöver en strategi som ger oss nytt mervärde i vårt nordiska vänortssamarbete och en handlingsplan som stöder strategin." Kommundirektörerna fick i uppdrag att påbörja beredningen. Detta skedde i Lund november 2007. Vid mötet gjordes en genomgång av de olika orternas internationella arbete och inriktningen på detta. Med utgångspunkt i genomgången samt i den pågående utvecklingen hos varje kommun utvecklades en struktur för en gemensam strategi/handlingsplan för samarbetet mellan vänorterna. Det konstaterades också att det är viktigt att samarbetet leder till ett mervärde för medborgarna.

Vid mellanårsmötet i Borgå våren 2008 togs förslag fram på en gemensam vision samt riktlinjer för fördjupningar inom områdena demokrati, kunskapsutbyte, systemexport, kultur- och föreningsliv, ungdomars engagemang samt gemensamma EU-projekt.

Vision

Visionen för samarbetet är

En lærande nordisk gemenskap – Ett lærande nordiskt felleskab.

Syftet/Missionen

Syfte eller mission med samarbetet uttrycktes i följande punkter:

- Vår gemensamma/felles nordiska värdegrund utgör en plattform, en hemmaplan för våra kommuners internationalisering
- Inom en gemensam referensram har vi unika möjligheter att lära av varann och utbyta erfarenheter
- Kommunernas samarbete främjar utbytet inom kultur- och föreningsliv mellan våra vänorter

Strategin som rammeaftale

Strategien for det nordiske venskabsbysamarbejde er en rammeaftale, som fastlægger det overordnede formål med samarbejdet mellem kommunerne Borgå, Dalvik, Hamar, Lund og Viborg.

Med udgangspunkt i strategien kan kommunerne indgå mere specifikke aftaler af kortere eller længere varighed inden for de i strategien oplyste samarbejdsområder. Disse aftaler vil indeholde konkrete målsætninger og fokuspunkter inden for det pågældende indsatsområde

Det gemensamme strategidokumentet ble undertecknad vid vänortsmötet i Borgå 2009.

Vänortsmöten

Vänortsmöten hålls vartannat år. Vänortene är värd för arrangementet efter tur.

Mellanårsmöten

Mellanårsmötet hålls på samma ort som står värd för kommande vänortsmöte. På mötet behandlas uppföljning av aktiviteter under det gångna året och beredning av kommande vänortsmöte. Deltagandet kan variera enligt innehåll. Däremellan hålls arbetsmöten vid behov.

2. DEMOKRATIFRÅGOR I ETT NORDISKT PERSPEKTIV

Bakgrund

De nordiska demokratierna har i ett internationellt perspektiv en liknande historia och utveckling. Idag finns många gemensamma drag men också gemensamma utmaningar. Trots likheterna finns skillnader mellan kommunerna i hur demokratins institutioner idag ser ut och fungerar. Valdeltagandet har sjunkit under de senaste decennierna. Under denna period har också befolkningssammansättningen förändrats genom bland annat invandring och en förändrad åldersstruktur. Våra nordiska demokratiska system på kommunal nivå behöver följa denna utveckling och förändras i takt med den.

Mål

Målet med samarbetet är att tillsammans hitta nya sätt att utveckla demokratin.

Samarbetsområden

Utgångspunkt för samarbetet är möjligheten att inom ramen för det nordiska samarbetet utbyta erfarenheter, genomföra jämförelser och lära av varandra.

Inom våra kommuner pågår idag en mängd olika aktiviteter som syftar till att utveckla, modernisera och förändra vår demokrati. Här finns förutsättningar att skapa processer där kommunerna lär av varandra. Det handlar dels om att utveckla de befintliga demokratiska institutionerna som kommunfullmäktige, valen och så vidare, dels att utveckla nya former för deltagande. Former som syftar till att öka medborgarnas deltagande, engagemang och inflytande. För den kommunala verksamheten handlar det då om att ta tillvara på de idéer, erfarenheter och kreativitet som medborgaren har av service och tjänster.

Exempel på samarbetsområden är:

Den representativa demokratin

Kommunernas politiska organisation kommunfullmäktige, nämnder och styrelser antal ledamöter, mötesfrekvens, uppgift, typ av ärenden, befogenheter, roll i beslutsprocessen och presidiearbete.

Olika deltagandeformer

Nya former för demokrati, till exempel brukarråd, medborgarstämmor, ungdomsråd, medborgarpaneler, medborgarna som delar av styrningen, deltagardemokratiska arbetssätt.

Brukardeltagande

Frivilligorganisationernas roll, brukarnas deltagande, brukarråd och klagomålshantering.

3. KUNNSKAPSUTVEKSLING MELLOM KOMMUNENE

Bakgrunn

De nordiske kommunene står overfor noen av de samme utfordringene i årene framover. Innbyggernes forventninger til de kommunale tjenestene er store. Dette vil forsterkes av endringer i befolkningssammensetning og knapphet på kvalifisert arbeidskraft. Dette utforder oss til å samarbeide om utvikling og nyskaping av kommunen som tjenesteprodusent og samfunnsutvikler.

Mål

Gjennom økt kunnskapsdeling skal organisasjonene stå bedre rustet til å møte dagens og framtidens utfordringer. Samarbeidet vil:

- ha sterkere fokus på kunnskapsoverføring, effektivitet og resultater
- være en naturlig og inkludert del av tjeneste- og organisasjonsutviklingen i kommunene
- være til gjensidig nytte ved at vi lar våre felles interesser være førende for kunnskapsoverføringen
- støttes av de nasjonale kommuneforbundene.

Samarbeidsområder

Prioritering og iverksetting er viktige forutsetninger for et vellykket samarbeid.

Det er avgjørende at vi vektlegger iverksettingen i spenningsfeltet mellom politikk, organisasjon og innbyggere.

Kunnskapsutveksling på ledende/sentralt nivå

Politiske samarbeidsområder:

- demokratisspørsmål og demokratiformer
- felles hospitantordning
- utveksling av erfaringer med struktur og funksjon i kommunene og regionene de tilhører

Administrative samarbeidsområder:

- erfaringsutveksling av arbeidsgiverpolitikk, verdigrunnlag og lederfilosofi
- felles hospitantordning og lederutvekslingsprogram
- omdømmearbeid og rekrutteringsspørsmål

Kunnskapsutveksling på tjenesteområdene

Sektorvis og tverrsektorielt samarbeid:

- hospitantordning på fagområdene
- opprette vennskapsskoler og – barnehager
- opprette nettverk der kommunene kan utveksle kunnskap og erfaring knyttet til hvordan vi yter tjenester til innbyggerne. Dette kan innebære både strategi og planlegging, arbeidsformer og medvirkningsmetoder.
- prioriterte fagområder de kommende årene:
barn og unge, integrering og inkludering av minoriteter, folkehelse, eldreomsorg, miljø, klima og energi
- til hvert vennsbymøte velges det et hovedtema som også vil bli hovedsatsningen i samarbeidet de kommende to årene

"Døråpner"- funksjon

I tillegg til kunnskapsutveksling mellom kommuneorganisasjonene, har kommunene en viktig rolle når det gjelder å være "døråpner" for andre sektorer. Dette gjelder særlig høyskolene og universitetene, forskningsmiljøene, næringslivet og kulturinstitusjonene i vennsbyene.

4. SYSTEMEXPORT: DET NORDISKE SAMARBEJDE I ET INTERNASJONALT PERSPEKTIV

Baggrund

De fem nordiske byer er alle en del af en verden, som bliver mere og mere internationaliseret og globaliseret. Flere af byerne har stor erfaring med systemeksport enten i regi af EU og NEFCO.

Det betyder bl.a., at der i de enkelte kommuner dels eksisterer en lang række af internationale erfaringer, dels er etableret internationale relationer til en lang række af lande over det meste af verdenen. Erfaringer og relationer, der kan bygges videre på i udviklingen af det nordiske venskabsarbejde.

Mål

- at udvikle og fremme det nordiske samarbejde gennem fælles deltagelse i systemeksportprojekter med repræsentation og medvirken fra to eller tre af de nordiske venskabsbyer -enten som strategiske partnere eller som subpartnere.
- at medvirke til udviklingen af medarbejdernes faglige og personlige kompetencer gennem internationalt samarbejde.
- at styrke den enkelte kommunes faglige udvikling gennem erfaringsudveksling via systemeksportprojekter.

Samarbejdsområder

Systemeksportprojekter, der som oftest gennemføres i regi af EU-programmer eller under NEFCO, er gennemført indenfor stort set alle sektorområder i den kommunale administration, og de 5 nordiske byer har erfaringer indenfor forskellige områder, hvorfor nedenstående opstilling alene skal betragtes som generelle eksempler på potentielle samarbejdsområder:

Planlægning

- Kommuneplaner og lokalplaner
- Uddannelsesplanlægning

Myndighedsopgaver

- Myndighedsopgaver inden for miljøområdet
Vandforsyning
Spildevandsbehandling
Affaldsbehandling
Energiforsyning

Management

- Organisationsudvikling
- Uddannelse/efteruddannelse af medarbejdere
- Økonomistyring
- IT og IT-sikkerhed
- Intern og ekstern information

Demokrati

Det er relevant at arbejde med projekter, hvis indhold er i overensstemmelse med kapitel 2 i denne strategi, demokratispørgsmålet, da dette ofte er et grundlæggende tema i de regioner, hvor det er naturligt at arbejde med systemeksport.

Finansiering

Finansieringen af fælles systemeksportprojekter skal i videst mulig udstrækning ske gennem fonds-og udviklingsmidler. De enkelte kommuners bidrag til projektøkonomien skal ske via kapitalisering af den arbejdskraft, der deltager fra kommunen.

- Fonde-og udviklingsmidler
- EU-strukturfonde
- EU-støtteordninger
- NEFCO
- Regionale fonde

5. UTBYTTE INOM KULTUR- OCH FÖRENINGSLIV

Bakgrund

Den verksamhet på gräsrotsnivå som finns i Norden skiljer det nordiska samarbetet från annat internationellt samarbete. Ingenstans i världen förekommer det gränsöverskridande kontakter på så många olika plan som i Norden. Vänortssamarbetet är en av hörnpelarna i det folkliga nordiska samarbetet och spelar därför en central roll i föreningarna Nordens verksamhet.

Vänortssamarbetet erbjuder invånare och föreningar i Norden möjligheter att utan större besvär och kostnader ta del av det nordiska samarbetet och knyta personliga kontakter över nationsgränserna.

Folklig medverkan

En grundförutsättning för vänortssamarbetet är en bred folklig medverkan. Den sköts av kommunerna och lokala Nordenföreningar, i samverkan med andra lokala föreningar och organisationer. Det nordiska vänortssamarbetet är en naturlig och direkt plattform för utväxling av idéer och utveckling av ett folkligt deltagande. Det frivilliga engagemanget ger resurser, ofta i en betydande omfattning.

Genom vänortskontakterna får invånarna en överskådlig uppfattning av grannländernas historia, kultur, språk, miljö och samhälle samtidigt som de lär sig inse både likheter och olikheter i Norden. Detta är en värdefull tillgång i en värld där internationaliseringen får en allt större betydelse.

Mål

Det nordiska vänortssamarbetet bör etableras och förverkligas i positiv samverkan mellan kommunerna och de lokala Nordenföreningarna. I arbetet bör alltid ingå en gemensam planering av det kommande samarbetet.

Samarbetsområden

samarbete med och inom kommunerna:

- regelbundna vänortsmöten mellan Borgå, Dalvik, Hamar, Lund, Viborg
- tre dagar vartannat år, datum och tema fastslås vid ett mellanmöte året före
- deltagare: representanter för kommuner, Nordenföreningar och ungdomsting (-fullmäktige), (inga kör- eller musikgrupper deltar)
- information om vänorterna
- presentation av vänorterna på hemsidor
- broschyrer distribueras till kommunernas turistbyråer årligen
- bibliotekshyllor med nordisk litteratur och information om vänorter
- Nordenföreningarna informerar i sin verksamhet om samarbete med olika föreningar och organisationer intresserade av nordiska vänortskontakter;
- studiebesök, ungdomsutbyte, läger för tonåringar från Norden, nordiska traditioner i samband med högtider och nationaldagar (sång, musik, måltider), enskilda vänortsbesök (privat inkvartering)

6. UNGDOMENS ENGAGEMANG I SAMARBETET

Bakgrund

Nordisk samarbejde er for de nordiske lande en vigtig del af internationale samarbejde, og samarbejde i de nordiske kommuner er en vigtig del af det nordiske samarbejde. Den virksomhed på græsrotniveau som findes i Norden skiller det nordiske samarbejde fra andet internationalt samarbejde.

At udvikle viden om og forståelse for de nordiske lands historie, folk, sprog og kultur har været og skal fortsat være en sentral del af nordisk samarbejde. For at flytte viden videre til næste generation og for at den lever i fremtiden er det vigtigt at elever og ungdom skal have den mulighed at være side ved side og lære sig på den måde at kende de øvrige nordiske lande gennem at lære om hinandens miljø.

Mål

At vække, styrke og udvikle ungdommens interesse for det nordiske i en internationaliseret verden.

Samarbetsområder

Ungdomsprojekt i forbindelse med vandringsmøderne

Varje vandringssamling skal have en specialsamling for ungdom. Programmet skal styres af dem som tager hånd om vandringssamlingen hver gang. Det kan være en samling om et særligt emne og/eller aktiviteter inden for sport, kultur- eller foreningsliv.

Samarbejde, kontakter og udveksling på skoleniveau

Elever og ungdom skal have den mulighed at lære at kende de øvrige nordiske lande gennem at lære om hinandens miljø.

- Grundskolen – 11 - 12 år
En grundskole i varje vandringskommune deltager i at starte en vandringsklub
Dalvíkurskóli leder arbejdet. Gruppen består af en repræsentant fra en skole
i varje vandringskommune. En opgave udføres hver år af eleverne. Gruppen vælger et
fælles tema som handler om kultur, natur eller barnens liv. Varje skole udfører
arbejdet og sender til alle skolerne. På den måde dannes der materiale som kan
bruges for at lære sig om de øvrige nordiske lande.

Arbejdet bliver præsenteret og starter på mellemårsmeeting i Dalvík 2010

- Ungdom 14 – 18 år
Vandringskommunerne er villige om at udnytte de muligheder som findes for
livsudveksling på ungdommens niveau. I disse tilbud kan være forskellige støtte for dem
som vælger at stanna længere eller kortere tid i højskole i vandringskommunerne.

Kommunerne tager imod grupper og inviterer dem der ønsker at lære sig om friluftaktiviteter,
sport, natur, kunst, kultur og ungdomskultur i Norden.
Varje kommune kan have sit eget projekt at byde på og kan også møde gruppen
med interesse.

Ungdomsleder i kommunen er ansvarlig for arbejdet.

Arbejdet bliver præsenteret og starter på mellemårsmeeting i Dalvík 2010.

7. GEMENSAMMA EU- M.FL. PROJEKT

Bakgrund

Det nordiska vänortsarbetet kan fördjupas genom gemensamma utvecklingsprojekt. Projekten mellan vänorterna och även andra parter kan tillföra ett mervärde i samarbetet mellan vänorterna.

EU- programmene gir mulighet for å søke på midler til felles prosjekter, som kan bidra til å tjeneste- og samfunnsutvikling i kommunene. Kommunene og regionene i Norden har mange felles interesser også med resten av Europa. En viktig forutsetning er at prosjektene er med og understøtter den felles visjonen og målene for vårt nordiske samarbeid.

Gemensamma projekt bör dock genomföras utgående från realistiska grunder. Projektens ambitionsnivå beträffande innehåll och omfattning måste hållas på en nivå som ryms inom kommunernas resurser.

Mål

Inngå felles prosjekter og søke aktuelle programmidler for å forsterke kunnskapsutveksling og gjensidig læring.

Samarbetsområden

Gemensama projekter inom bl.a EUs sektorprogrammer og EUs program för territoriellt samarbete kan bidra till at understøda vårt nordiska samarbeide.

EUs sektorprogrammer

Ett Europa för medborgarna. Programmet finansierar åtgärder just för vänortsverksamhet (se bilaga) men på ett nytt sätt. Kontakterna mellan lokala samfund och kommunalt och regionalt samarbete på europeisk nivå är fortfarande centrala i programmet men tanken är att den traditionella vänortsverksamheten skulle utvidgas till att tjäna näringslivet i kommunerna och regionerna (t.ex. kultur/turism).

På nåværende tidspunkt deltar ikke Norge i dette programmet.

Kunskapsregioner (Regions of Knowledge, EUs 7 ramprogram). Kunskapsregioner är ett program som ska stödja Europas regioner att stärka sin kapacitet att investera i och genomföra forskningsverksamhet. Programmets fokus ligger på att hjälpa regionala aktörer och kluster att i gränsöverskridande nätverk stärka sina förutsättningar till forskning och främja strategier för forskningsrelaterade frågor.

Universitet, forskningscentra, klusterbildningar, regionala myndigheter och företag kan i samarbete med aktörer i de andra medlemsstaterna samt associerade länder söka finansiering för projekt ur programmet.

EUs program for territoriell utveckling

INTERREG IV 2007-2013 Europeisk territoriellt samarbeide.

Det tidligere gemenskapsinitiativet, Interreg, har i den nye programperioden 2007-2013 övergått till att bli ett av tre målprogram i EUs sammanhållningspolitikk. Samlingsnamnet for det nye målprogrammet är Europeisk territoriellt samarbeide og målsætningen er att stärka den økonomiske, sociale og territoriella sammanhållningen i Europa genom stöd till gränsöverskridande samarbeide.

8. BILAGA

EUs program för territoriell utveckling i Europa (Interreg)

Tre former av samarbete kommer att vara möjligt:

- Interreg IV A - Gränsöverskridande samarbete
- Interreg IV B - Transnationellt samarbete
- Interreg IV C - Interregionalt samarbete

Interreg IV A, gränsöverskridande program

Gränsöverskridande program (Interreg IV A) omfattar NUTS III-regioner belägna längs interna eller externa gränser och även vissa vattengränser.

Exempel på Interreg IV A program är t.ex.

- Nordkalotten
- Botnia-Atlantica
- Sverige-Norge
- Central Baltic
- Öresund-Kattegatt-Skagerak
- South Baltic

Interreg IV B, transnationella program

De transnationella programmen koncentrerar sig på strategiskt samarbete över större geografiska områden som är sammanhängande eller har starka gemensamma territoriella förutsättningar.

För programperioden 2007-2013 finns bl.a. följande godkända program;

Östersjöprogrammet
Nordsjöprogrammet
Norra Periferin

Interreg IV C, interregionala program

Interreg IV C är ett program inom EU:s mål för territoriellt samarbete där alla regioner från hela EU, Norge och Schweiz har möjlighet att samarbeta. Det inriktar sig på olika teman samt på nätverks- och erfarenhetsutbyte. Syftet är att förbättra effektiviteten av regionala utvecklingspolicys inom områdena innovation, kunskapsbaserad ekonomi, miljö och riskförebyggande åtgärder samt bidra till en ekonomisk modernisering. Samarbetsområden är teknologiska innovationer, forskning och utveckling, entreprenörskap, innovationer i de regionala tjänsterna samt miljö, riskhantering och energieffektivitet.

EUs nya program "Ett Europa för medborgarna" för åren 2007 - 2013 - stöd till vänortsverksamhet

EU fortsätter att stöda vänortsverksamhet inom ramen för det nya programmet "Ett Europa för medborgarna" för åren 2007–2013 i syfte att främja ett aktivt europeiskt medborgarskap.

Programmets mål ska uppnås via stöd till följande insatser:

- a) "**Aktiva medborgare för Europa**", bestående av vänortssamarbete, medborgarprojekt och stödåtgärder.

b) "Aktivt civilt samhälle i Europa", bestående av strukturellt stöd till organisationer som bedriver forskning om europeisk offentlig politik (tankesmedjor). Strukturellt stöd till det civila samhällets organisationer på europeisk nivå, stöd till projekt som det civila samhällets organisationer tar initiativet till.

c) "Tillsammans för Europa", bestående av mycket synliga evenemang, exempelvis minneshögtider, prisutdelningar, konstnärliga evenemang, Europaomfattande konferenser, studier, undersökningar och opinionsmätningar samt verktyg för information och informationsspridning.

d) "Aktivt europeiskt ihågkommande", bestående av bevarande av de viktigaste platserna och arkiven med anknytning till deporteringar och minnet av offren.

Vänortsverksamheten

I programmet "Ett Europa för medborgarna" ingår vänortsverksamheten i verksamhetsblock 1 – Aktiva medborgare för Europa. Där ses vänortsverksamheten som ett viktigt sätt att förena europeiska kommuner och medborgare och genom att stödja verksamheten kan man främja utvecklingen av ett europeiskt medborgarskap och därigenom uppbyggnaden och integrationen av Europa. För detta programblock har reserverats 45 % av totalfinansieringen på 215 miljoner euro för åren 2007 - 2013.

De som ansöker om projekt inom ramen för vänortsverksamheten kan beroende på typen av projekt vara kommuner, vänortskommittéer och/eller regionförvaltningarna och kommunala organisationer.

Programmet stöder inte vänortsverksamhet i sig utan sådana projekt som genomförs inom ramen för vänortsrelationer som så väl som möjligt uppfyller de innehållsmässiga krav som presenteras i programguiden liksom givna urvalskriterier i fråga om mängd och kvalitet.

Inom ramen för vänortsverksamheten kan följande slag av verksamhetsformer få stöd från år 2007:

1. Medborgarmöten inom vänortsverksamhet
2. Vänorternas tematiska nätverk (konferenser och workshops)

Vid val av projekt läggs större vikt än tidigare vid antalet deltagarkommuner och deltagarländer samt vid en omfattande och hållbar nätverksbildning. Kommunerna som deltar i vänorternas tematiska konferens måste vara från minst tre länder.

Som en ny projekttyp år 2008 inleds vänortsnätverkens mångåriga projekt för de organiserade vänortsnätverken.

Från och med år 2008 täcker programmet hela året så att det för medborgarmötena årligen är fem ansökningstillfällen och för vänorternas tematiska nätverk ett som alltid infaller den 1 december föregående år.

Programguiden finns att få på Education, Audiovisual and Culture Executive Agency's (EACEA) webbplats <http://eacea.ec.europa.eu/static/en/citizenship/index.htm>

Centret för internationellt personutbyte CIMO är kontaktorgan för programmet i Finland i samarbete med Finlands kommunförbund.